olyan alrendszerré, amely évente a bruttó nemzeti termék 2,0–2,5%-ának megfelelő forrástöbbletet biztosított a társadalomgazdaság többi alrendszere számára. Ott azonban a strukturális modernizáció elmaradt, s egyre nagyobb forrástömeg kellett eme elavult szerkezetű alrendszerek fenntartásához. Az igazi gond abban állt, hogy ezeknek az alrendszereknek belső szerkezeti feszültségeit is bővítetten újratermeljük. Az oktatás, az egészségügy, a védelem, a nyugdíjrendszer, az állam- és közigazgatás, a környezetgazdaság reformkezdeményei botladoznak, majd elbuknak. Ezek az alrendszerek a központi költségvetés kiadási oldalán egyre nagyobb igényekkel lépnek fel, s ezek okozzák a gyorsuló eladósodást. Az utóbbi fél évtized legsúlyosabb tapasztalata az, hogy a gyorsuló eladósodás változatlan társadalomgazdasági struktúrákat tart fenn és bővít, egyre nagyobb forrástömeg felhasználásával. Erre utal az összes külső forrás bruttó hazai termékhez viszonyított arányának tartós növekedése. Míg ez az arány 62,3%-osvolt 1990-ben,addig2003-ban110,4% volt, ha a két indikátort euróban mérjük. (7. sz. táblázat)

A gyorsuló eladósodás nem a reálgazdaság hatékonysági problémái miatt történik, hanem a gazdaságon kívüli alrendszerek modernizációs deficitje miatt. Hatalmas belső ellenállás akadályozza az említett alrendszerek hatékony korszerűsítését. Az eladósodás rövid távon könnyű megoldásnak tűnik, bizonyos határ elérése után azonban a gazdaság versenyképességének romlását idézheti elő, ha nő a gazdaságból a költségvetésbe centralizált források aránya és tömege. Emellett természetesen a jövő rovására előrehozott fogyasztás történik, továbbá a jövőre vonatkozó terhek gyors növelése.

Év	Áru- és szolgáltatás export	Áru- és szolgáltatás import	Bruttó kamatkiadás	Közvetlen tőkebefektetések jövedelmei	Adósságszolg.	Kamat + jövedelem
1990	6722	6058	-1300	-19	3322	-1319
1991	9384	8742	-1317	-26	3269	-1343
1992	10 304	9760	-1263	-34	3656	-1297
1993	9334	11 900	-1358	-48	4217	-1406
1994	8977	11 821	-1641	-98	5282	-1739
1995	13 866	14 526	-1822	-149	6324	-1971
1996	17 427	17 257	-1848	-683	7609	-2531
1997	22 229	21 832	-2002	-1611	8406	-3613
1998	25 868	26 478	-1762	-1859	6915	-3621
1999	28 969	30 196	-1379	-2035	5172	-3414
2000	37 392	39 365	-1763	-2069	5765	-3832
2001	42 132	43 002	-1930	-2539	6155	-4469
2002	44 163	45 824	-1780	-3159	6131	-4939
2003	45 459	48 886	-1690	-3030	6539	-4720

forrás: MNB adatszolgáltatás

7. Export, import, bruttó kamatkiadás, közvetlen tőkebefektetések jövedelmei, adósságszolgálat 1990–2003 között (millió euróban)

A (közgáz)tudásból siker lesz!

(Tájékoztató a 2005-ös felvételi vizsgáról,a képzés folyamatáról, valamint a felvételről a BBTE-KGK magyar vonalára)

FEKETE SZILVESZTER

Jelen írás nemcsak a felvételiző diákokhoz – esetleg kedves szüleikhez – szól, hanem mindenkihez, aki fontolóra veszi a továbbtanulás lehetőségét a gazdaságtan területén. Azaz nemcsak egy „egyszerű” felvételi tájékoztatóról van szó, hanem a közgazdász szakma által kínált (piaci) lehetőségek, valamint a szakmára való felkészítés – és ebben az egyetemünk által felvállalt szerep – ismertetéséről is. Nem titkolt célom a gondolatébresztés: rávenni az olvasók szélesebb táborát, hogy átgondolja, érdemes-e és hogyan továbbtanulni.

A cikk lényegében négy részből áll. Bevezetésképpen röviden ismertetem a magyar vonalat, majd rá is térek a képzési folyamat három lényeges mozzanatára: a felvételizésre, oktatásra és diplomázásra.

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaságtudományi és Gazdálkodástani Karának (BBTE-KGK) magyar vonala 2000-ben indult azzal a jól meghatározott célkitűzéssel, hogy a *magyar nyelvű felsőfokú gazdasági képzést* biztosítsa. Ennek megfelelően az itt tanuló diákok az egyes tárgyakat magyar nyelven tanulják (kivételt képeznek azok a tantárgyak, melyekre a vonalnak nem sikerült tanárt biztosítani), és a végzők közgazdász oklevelet kapnak, melyet kiegészíthetnek tanári képesítéssel is.

Jelenleg több mint 700 diák tanul a magyar tagozaton (nappali és távoktatásos látogatási formában), három szakirányon (marketing, pénzügy-bank és gazdasági-informatika).

A magyar vonal ismertetésének epilógusaként azon erős-

ségeket igyekeztem csokorba gyűjteni (a fontossági sorrend igénye nélkül), amelyek eddigi – közismerten viharos – történetünk sikereiként mutathatók fel:

- az oktatás területén
  - – fiatal, dinamikus oktatói csapat
  - – külföldi, többnyire nemzetközi karriert befutott vendégtanárok
  - – magyarországi szakkönyvek használata az oktatásban
  - – egyetlen hely Erdélyben, ahol mindhárom tanulmányi fokozat magyarul biztosított
- együttműködések terén
  - – diákszervezetekkel (KMDSZ-KGK, RMKT-RIF)
  - – külföldi egyetemekkel (ösztöndíjlehetőségek)
- elismertség
  - – belföldön: az Oktatásügyi és Kutatási Minisztérium (MEC) elismeri oklevelünket (akkreditált oktatás)
  - – külföldön: a BBTE Európa-szerte elismert oklevelet biztosít
- végzős diákok
  - – eddigi tapasztalatok alapján a végzősök több mint 90%-a elhelyezkedett vagy továbbtanul.

A továbbiakban a képzést vesszük górcső alá. A folyamat bemutatása azonban nem időrendi sorrendben (felvételizés, oktatás, diplomázás), hanem az egyes mozzanatok egymásra épülő logikai-fontossági sorrendjében történik (diplomázás, oktatás, felvételizés).

Mi leszek, ha végzek? – teszi fel a kérdést minden érdeklődő, jóval a felvételi előtt.

Az *egyetem* válasza, amint már jeleztem: közgazdász. De mit jelent közgazdásznak lenni? Egyáltalán ki a jó közgazdász? – egészen biztosan mindenki ezzel folytatná a kérdez(ősköd)ést.

A *közgazdász szakma* rendkívül összetett, rengeteg szakterületből áll, ha úgy tetszik keretfogalom, több szakterületből tevődik össze. Ennek érzékeltetésére három ismérv szerint rendszereztem a közgazdász szakmát (a teljesség igénye nélkül):

1. tudományterület szerint
   - közgazdaságtan (nemzetigazdaságtan)
     - – makroökonómia
     - – mikroökonómia
     - – gazdaságpolitika
   - gazdálkodástan (üzleti gazdaságtan)
     - – vezetés-szervezés (menedzsment)
     - – pénzügy
     - – számvitel
     - – marketing
2. orientáció szerint
   - elméleti szakember (pl. kutató, oktató)
   - gyakorlati szakember (pl. vállalatvezető, könyvelő, gazdasági elemző)
3. tevékenységi terület szerint
   - kormányzati szféra (pl. kormány, nemzeti bank, önkormányzatok, egyetemek)
   - vállalati szféra (pl. bankok, cégek)

lati szféra (pl. bankok, cégek)

Egyértelműen látható mindebből, hogy az egyetem nem vállalhatja fel, hogy valamiféle sablonszakembert képezzen. Az egyes területekből csupán „ízelítőt” képes adni (pl. a fogalmak elsajátítása), további elmélyülés/szakosodás (pl. konkrét gyakorlati alkalmazás) csak részben lehetséges.

Vannak azonban olyan általános tulajdonságok is, amelyekkel valamennyi közgazdásznak rendelkeznie kell, amennyiben sikeres akar lenni. Ilyenek különösen:

- a képességek terén
  - – logikus gondolkodás
  - – kreativitás
- a felkészültség terén
  - – szaktudás (szakterület szerint)
  - – nyelvismeret
  - – kulturáltság
- a személyi jellemvonások terén
  - – magabiztosság, határozottság
  - – leleményesség

Az egyetem – többé-kevésbé sikeresen ugyan, de – célja szerint mindenképpen ezeket igyekszik kimunkálni.

A feltett kérdésre nemcsak az egyetem (kínálat), hanem a munkaerőpiac (kereslet) is válaszol. Jelenleg nemzetközi szinten erőteljes érdeklődés tapasztalható Románia iránt, ami értelemszerűen a *munkaerőpiacnak* is kedvező.

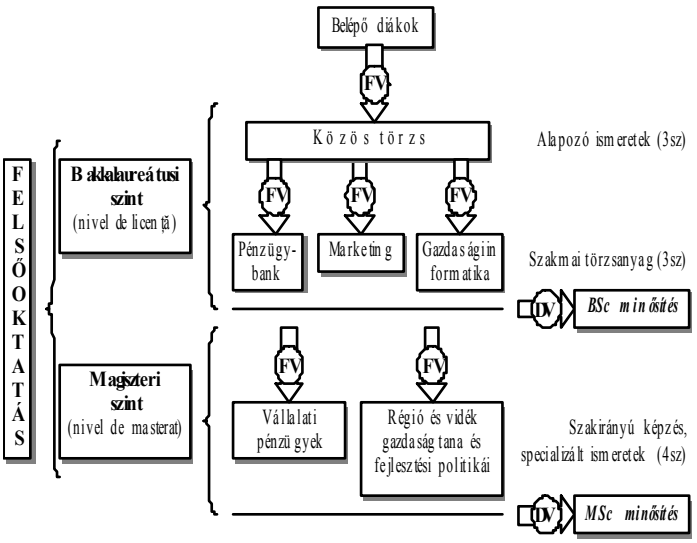
Hogyan valósul meg a képzés? – lenne a soron következő kérdés.

Az oktatás a bolognai folyamattal függ össze, melyet az ún. Bolognai Nyilatkozat indított útjára 1999-ben. Ennek közzétett célkitűzése lényegében egy egységes, hatékonyan működő európai felsőoktatási rendszer megvalósítása. Emiatt a felsőoktatást úgy kell átalakítani, hogy az oktatás folyamata és végterméke összehasonlíthatóvá váljék. Ennek érdekében egymásra épülő, *kétciklusú felsőoktatási rendszert* vezetnek be, a kreditrendszert egységesítik, támogatják a hallgatói

mobilitást, az oktatás minőségének biztosítását és, mintegy következményként, a diplomák rendszerének átláthatóságát és összehasonlíthatóságát.

(Az oktatás általános modellje megtalálható a *Közgazdász Fórum* 2005-ös év 1. számában, György Lehel: A Bolognai folyamat hatása a felsőfokú közgazdász képzésre Romániában, 17–21. oldal)

Magyar vonalon a felsőoktatás a 2005/2006-os tanévben az alábbi ábra szerint zajlik:

Látható, hogy a vonal gazdálkodástudományok területén készít fel szakembereket, ugyanis a bakkalaureátusi szinten három szakosodási lehetőséget kínál: pénzügy-bank, marketing és gazdasági informatika, a magiszteri szinten pedig kettőt: vállalati pénzügyek és régió és vidék gazdaságtana és fejlesztési politikái.

A felsőoktatásba belépő diák az ún. közös törzs keretében 3 szemeszteren át alapozó tudást biztosító tárgyakat tanul (matematika, statisztika, mikro- és makroökonómia stb.), majd a választott és felvételt nyert terület szerint szakosodik újabb 3 szemeszteren át (szakmai törzsanyag tárgyai). A 6 szemeszter sikeres befejeztével vagy diplomázik (*BSc minősítést* kap), vagy továbbtanul a magiszteri/mesteri keretében. A hivatalos becslések szerint ez utóbbira a diákok valamivel több mint 50%-ára számítanak. Az újabb 4 szemeszter alatt szakirányú képzésben specializált tudományos ismereteket kapnak; majd a tanulmányok végeztével *MSc minősítést*.

Fontos tudni, hogy második specializációként választható bármelyik tanulmányi vonal bármelyik szakiránya, ezt azonban mindenképpen fizetnie kell a diáknak térítéses vagy fizetős státusától függetlenül, az egyetem viszont 50%-os kedvezményt biztosít. Például ha valaki számvitel szakirányt akar választani, de ez nincs a magyar vonalon, az elvégezheti a pénzügy-bank szakot magyarul, és mellette a számvitel szakot a román vonalon. A szakmai többboldalúság és a nyelvtudás mindenképpen előny a piacon!

Hogyan történik a felvételi? – lenne az utolsó lényeges kérdés.

A felvételivel kapcsolatban mindenekelőtt azt kell tudni, hogy

- tanulmányi vonalra történik: magyar, román vagy német vonalra;
- látogatási formára történik: nappali vagy távoktatásra;
- finanszírozási mód szerint: (államilag) támogatott vagy fizetéses helyre.

Az, hogy a felvételiző melyik vonalat választja, teljes mértékben tőle függ. Fontos tudni azt, hogy beiratkozás után a tanulmányi vonal megváltoztatása nem lehetséges; ehhez újra kell iratkoznia/felvételiznie azilletőnek.

A látogatási forma ugyancsak a felvételiző döntésétől függ; a nappali formát azoknak a diákoknak szánja az egyetem, akik teljes idős diákok. Ez azt jelenti, hogy ezeknek a diákoknak kötelező előadásokra és/vagy szemináriumokra nap mint nap eljárni. Mindazok, akik munka mellett vállalják a továbbtanulást, a távoktatásos formát kínálja az egyetem. Ezeknek a diákoknak a tananyagot egyetemi tankönyvcsomag formájában nyújtja azegyetem félév elején, s a félév során az előadások és szemináriumok sűrített formában, hétvégén zajlanak.

Ami a finanszírozási módot illeti, noha látszólag a diákok ezt is megjelölik a felvételi adatlapon, a finanszírozásért valójában küzdelem folyik. A felvételi bizottság dönti el, hogy az adott diák *felvételi kritérium szerinti átlaga és opciói*[1] (különböző vonal-forma-finanszírozás kombinációk közötti választás, a preferencia csökkenő sorrendjében) alapján támogatott vagy fizetéses helyre kerül. Fontos tudni, hogy csak a nappali látogatási forma esetén vannak államilag támogatott és fizetéses helyek, a távoktatáson csak fizetéses helyek állnak a diákok rendelkezésére.

Az államilag támogatott helyek száma a magyar vonalon a bejutáskor 70, amely a negyedik szemesztertől kezdődően a következőképpen oszlik szakokra: 20 hely a pénzügy-bank szakon, 30 a marketingen és 20 a gazdasági informatikán. A fizetéses helyek száma gyakorlatilag korlátlan. Az éves tanulmányi díj 20 000 000 lej (2000 erős lej).

[1] További részletek megtalálhatóak a felvételi adatlapon, pl. az egyetem honlapján

Felvételi kritérium középiskolát végző diákok számára: 80%-ban a középiskolai évek átlagainak számtani átlaga és 20%-ban az érettségi átlag. Egyforma eredmények esetén további kritériumok: érettségi átlag, a XII. osztály átlaga, érettségi jegy román írásbeliből, valamint a közgazdaságtanból elért tanulmányi eredmény a középiskolában. Speciális kritériumok alkalmazandók az olimpiai versenyek nyertesei esetén. Akik tanulmányaikat megszakították, de folytatni szeretnék, akik másoddiplomások vagy akik tovább szeretnének tanulni (pl. magiszterin), azokat ugyancsak speciális eljárás alá vetik (pl. a karon tanuló másoddiplomások addigi alapozó tanulmányaikra elismerést nyernek, a második szakért kötelező módon fizetniük kell, de ugyanakkor 50%-os kedvezményt kapnak).

A felvételi folyamata a beiratkozással veszi kezdetét. Az egyetem kétféle beiratkozási lehetőséget bitosít:

I. normál beiratkozás

- 2005. július 18–24. közötti *időszakban*
- a szükséges *okmányokat*:
  - beiratkozási adatlap (fișă de înscriere)
  - bizonylat az adatfeldolgozási és felvételi díj befizetéséről (taxa de procesare și admitere)
- *továbbítani* kell az egyetemnek;

II. előzetes beiratkozás

- bejelentkezés:
- bármikor, 2005. július 18-ig
- a szükséges *okmányokat*:
  - előzetes beiratkozási adatlap (fișă de preînscriere)
  - bizonylat az adatfeldolgozási díj befizetéséről
  - *továbbítani* kell az egyetemnek;
- beiratkozásvéglegesítése:
- 2005. július 18-24. közötti *időszakban*
- véglegesíteni kell az *okmányokat*:
  - véglegesített beiratkozási adatlap
  - bizonylat a felvételi díj befizetéséről
- és t*ovábbítani* az egyetemnek.

Az *időszak* alatt a végpontokban megjelölt napok is beleértendők, figyelembe veendő az Állandó Felvételi Bizottság (ÁFB) munkaideje is. Érvényes felvitelihez az okmányokat eredetiben kell eljuttatni az egyetemre (pl. előzetes fax vagy emailes értesítés esetén). A felvételi díja összesen 1 000 000 lej (100 erős lej), melyből 300 000 lej (30 erős lej) az adatfeldolgozás és 700 000 lej (70 erős lej) a felvételi díj. A *továbbítási lehetőségek* a következők:

- személyesen: a kar épületében, az ÁFB-nél
- postán: Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerii; Str. Teodor Mihali Nr. 58?60; 400591, Cluj-Napoca
- faxon: 0264-412570
- emailben: admitere@econ.ubbcluj.ro

Tekintettel a felvételi ütemtervére, a leghatékonyabb és legmegbízhatóbb továbbítási móda személyes kapcsolattartás.

Az alábbiakban a felvételi vizsga ütemezését foglaltam össze:

S. Sz.	Tevékenység	júl-aug-i felvételi	szept-i felvételi
1	A jelentkezők **beiratkozása** a kar székhelyén	VII. 18-24.	IX. 1-15.
2	A beiratkozottak listájának **kifüggesztése**, észrevételek **begyűjtése** (hibák, mulasztások)	VII. 25.	IX. 16.
3	Adatok **feldolgozása**	VII. 26.	IX. 16.
4	Eredmények **kihirdetése**	VII. 26.	IX. 16.
5	**Megerősítés** a helyek elfogadásáról	VII. 27-29.	IX. 19-21
6	Üresen maradt vagy megerősítés hiányában rendelkezésre álló helyek **újraelosztása** és **kifüggesztése**	VII. 29.	IX. 21.
7	**Megerősítés** a helyek elfogadásáról az **első** újraelosztás után	VII. 30.-VIII. 1,	IX. 22-23.
8	Üresen maradt vagy megerősítés hiányában rendelkezésre álló helyek **újraelosztása** és **kifüggesztése**	VIII. 1.	-
9	**Megerősítés** a helyek elfogadásáról az **második** újraelosztás után	VIII. 2-3.	-
10	Eredmények **kifüggesztése** a felvételi vizsga **végén**	VIII. 3.	IX. 23.

Amint látható, két felvételi vizsgát szervez a kar, mindkét alkalommal több lépésben. Fontos tudni, hogy a felvételi során többször is *meg kell erősíteni az elfoglalt helyezést* (legfeljebb háromszor), különben válasz hiányában törlik az adott diákot a listáról. A végső eredményt augusztus 3-án, illetve szeptember 23-án teszi közzé az ÁFB.

További információszerzési és kapcsolattartási lehetőség:

- www.rmkt.ro (az RMKT honlapján a cikk prezentációs formában elérhető)
- www.econ.ubbcluj.ro (felvételi tájékoztató a magyar vonal honlapján)
- kgk@kmdsz.ro (további információ a felvételivel kapcsolatban a KMDSZ-en belül működő Közgazdász Klub email-címénkapható).

Végezetül hadd zárjam írásomat azzal a kérdéssel, amivel általában kezdeni szokták irántunk való érdeklődésüket egyes érintettek, és ami egyébként lehet, hogy a tisztelt olva-